

TOESPRAAK WETHOUDER JEAN JACOBS
T.G.V. DE PRESENTATIE VAN HET BOEK VAN JEF BARTELET OVER DE
MAASTRICHTSE GEVELSTENEN.

Beste vrienden van de Maastrichtse Gevelstenen,

Maastricht heeft iets met gevelstenen: na Amsterdam is Maastricht de stad met de meeste gevelstenen in de binnenstad.

Al die gevelstenen illustreren het dagelijkse leven in vroeger eeuwen : wie waren onze voorouders; waar kwamen ze vandaan; welk beroep hebben ze uitgeoefend?

Gevelstenen zijn in zekere zin de visitekaartjes uit het verleden.

Deze week vinden er tal van activiteiten in Maastricht plaats in het kader van de week van de geschiedenis: het thema van dit jaar is gericht op “verhalen” : verhalen vormen de link tussen mensen uit het verleden en de huidige bewoners van de stad. Verhalen kunnen de geschiedenis begrijpelijk en concreet maken. Dankzij verhalen wordt het weer een levende geschiedenis.

Ik wil dit graag illustreren met een historische gebeurtenis uit mijn eigen leven, waarbij een gevelsteen een belangrijke rol heeft vervuld.: het verhaal staat ook op de site van de Culturele biografie: [ZichtOpMaastricht](#)

'Mijn vader was een sobere man van weinig woorden. Opgegroeid met hard werken, geld verdienen, diep gelovig en met belangstelling voor cultuur en erfgoed. Hij nam ons vaker mee naar het Bonnefantenmuseum dat toen nog gevestigd was in het gebouw aan de Ezelmarkt, waar nu het visitorscenter is van de universiteit van Maastricht.

Daar zagen we als kinderen indrukwekkende zaken die opgegraven waren in de stad. Het was ook de tijd waarin de lamentabele discussie woedde rond de kruisweg van Aad de Haas. Als in een soort van ballingschap bevond zich dit opmerkelijke kunstwerk aan de muren van een gang van het museum.

In die tijd (begin vijftiger jaren van de vorige eeuw) had mijn vader enkele, door mij moeilijk te doorgronden gesprekken op de binnenplaats van het museum met de conservator over een grote vierkante klomp graniet die daar in de buitenlucht lag. Een dikke rechthoekige plaat met een onduidelijk reliëf met twee gaten erin.

Korte tijd later lag die klomp graniet bij ons thuis in een hoek van de binnenplaats. Het lijvige voorwerp heeft naar mijn gevoel daar jaren gelegen. Als ik de tijd die dat geduurd heeft nu reconstrueer, kan dat maximaal een jaar geweest zijn.

Op een dag stonden er enkele ladders tegen de gevel van het winkelpand waarin we woonden en waarin sinds een paar generaties mijn familie een slagerij dreef. Vraag me niet meer hoe dat in die tijd ging, maar met veel gesjor en geroep werd de steenklomp van het museum ter hoogte van de eerste verdieping gehesen en uiteindelijk in de gevel van het huis ingemetseld.

Nog altijd was niet te zien wat daar aangebracht was. Totdat iemand in een schildersoverall een deel van het reliëf met bladgoud bedekte en in de gaten de twee grote stierenhoorns bevestigde die de slagere knecht had meegebracht.

Vanaf dat moment hadden we een ossenkop aan de gevel, een heuse gevelsteen. Vanaf toen heette ons huis? In de Gouwe Ossekop?.

Pas jaren later herinnerde ik me dat mijn vader, die intussen was overleden, me ooit vertelde dat het de gevelsteen van het oude slachthuis was geweest. Toen heb ik nog een tijd gemeend dat het om het slachthuis aan de Franssingel ging, maar uiteindelijk bleek dat het huisteken was van het middeleeuwse slachthuis van Maastricht.

Dat slachthuis was gevestigd op de plaats waar nu de winkel van Jamin is, op de hoek van de Grote Staat / Kleine Staat, schuin tegenover het Dinghuis. Er bestaat nog een oude tekening van Philip van Gulpen waarop de gevel van dit gebouw te zien is en in die gevel prijkt onze ossenkop!

De Gouwe Ossekop zit nog altijd in de gevel van het huis dat nu een studentensociëteit herbergt. Lange tijd hebben de studenten hun historisch huiskerk onwetend verwaarloosd. Zo was eerst een hoorn weg en verdween later de andere.

Uiteindelijk werd de nobele kop opgepoetst en voorzien van nieuwe hoorns. We zouden daar verheugd over moeten zijn. We zijn dat zeker over zoveel zorgzaamheid voor dit kleine monumentale element. Maar pikzwarte kunststof hoorns? Mwah!

Zo kan men over de meeste gevelsteen wel een verhaal of anekdote opdissen, maar om die verhalen bijeen te garen heb je heel veel tijd en nog meer doorzettingsvermogen nodig: Jef Bartelet heeft dat gedurende tientallen jaren voor ons gedaan en het resultaat ligt hier nu vóór ons in de vorm van een rijkgeïllustreerd boekwerk

En vandaag zijn we bijeengekomen om dit prachtig boek ten doop te houden en tevens om de zojuist opgerichte stichting :”Vrienden van de Maastrichtse Gevelstenen” aan u voor te stellen.

Graag wil ik van de zijde van de gemeente de nieuwe stichting feliciteren ; in het bijzonder Jef Bartelet de auteur, die jarenlang via archiefonderzoek en literatuurstudie de kennis over de gevelstenen van onze stad te boek heeft gesteld .

Als we het glas heffen wil ik in de eerste plaat mijn gelukwensen overbrengen aan de auteur Jef Bartelet; maar tevens aan de uitgever Walburg, die deze uitgave ook daadwerkelijk hebben mogelijk gemaakt.

PROOST
JEAN JACOBS.